1. Ünite Ölçme ve Değerlendirme

ÜNİTE SONU

1-4 · Süveyş Kanalı

2021'de kanalı kapatan gemi kazası · s. 25

5-8 · Aral Gölü

1989-2018 uydu görüntüleri · s. 26

9-10 · Meksika Körfezi

2010 petrol platformu kazası · s. 27

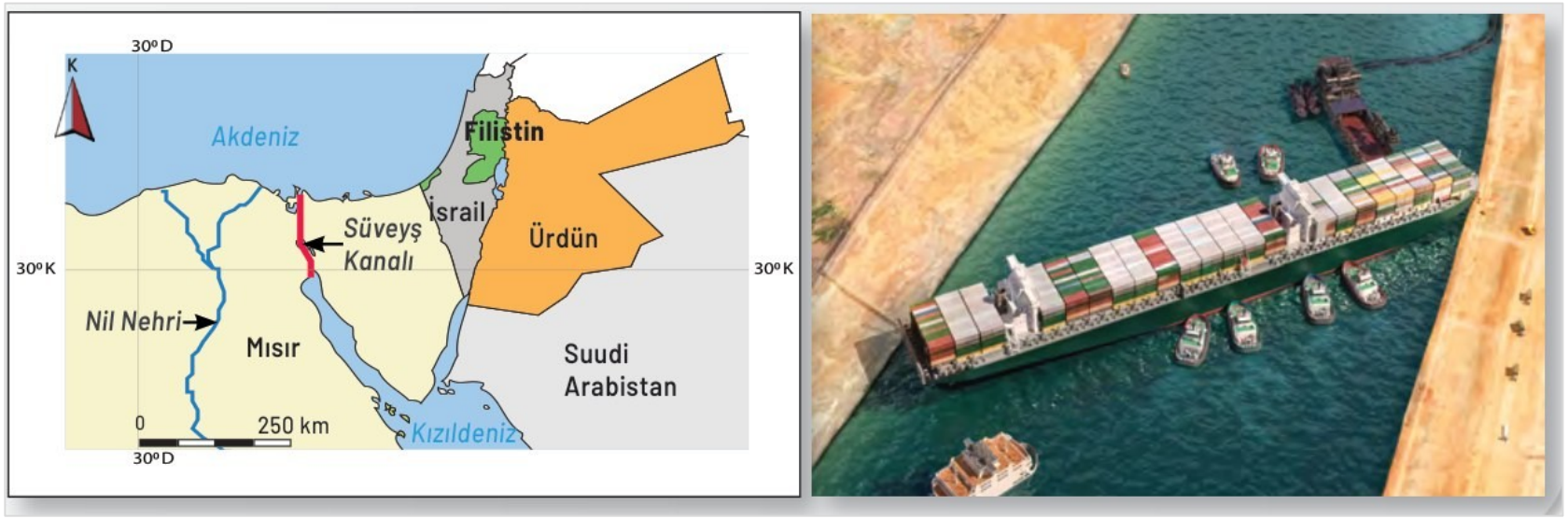
Her soruda coğrafi bakışın soruları:

- Nerede? · Neden orada? · Doğal ve beşerî ortamı nasıl etkiledi?

Süveyş Kanalı, 24 Mart 2021

SORU 1-4

Süveyş Kanalı, Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlayan su yoludur. Küresel ticaretin yaklaşık %12'sinin gerçekleştiği bu kanaldan günde yaklaşık 10 milyar dolarlık ürün geçmektedir. 24 Mart 2021 tarihinde olumsuz hava koşulları ve kum fırtınası nedeniyle görüş mesafesi düşmüştür. Ever Given gemisi kıyıya çarptı; Dar kanalda sıkışan gemi, geçiş yolunu beş gün kapatmıştır. Kanalın beş gün trafiğe kapanması nedeniyle ham petrol ve LNG (sıvılaştırılmış doğal gaz) sevkiyatında aksaklıklar yaşanmıştır.

Ünite sonu — Soru 1

SORU 1

Süveyş Kanalı'nın kıtalara ve denizlere göre konumu nasıldır? Açıklayınız.

Ünite sonu — Soru 1 — Örnek cevap

CEVAP

Süveyş Kanalı'nın kıtalara ve denizlere göre konumu nasıldır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Denizler: Akdeniz ile Kızıldeniz'i birbirine bağlar.
- Kıtalar: Afrika ile Asya arasında, Mısır topraklarındadır; Afrika ile Asya'yı ayırır.
- Böylece Avrupa ile Asya arasındaki deniz yolunu kısaltır.

Ünite sonu — Soru 2

SORU 2

Olayın yaşanmasına neden olan doğa olayları dikkate alındığında bölgenin coğrafi özellikleri hakkında neler söylenebilir?

Ünite sonu — Soru 2 — Örnek cevap

CEVAP

Olayın yaşanmasına neden olan doğa olayları dikkate alındığında bölgenin coğrafi özellikleri hakkında neler söylenebilir?

Örnek cevap

- Kum fırtınası, bölgenin kurak ve çöl özellikli olduğunu gösterir.
- Bitki örtüsü zayıf, toprak kuru ve gevşektir; rüzgâr kumu kolayca taşır.
- Görüş mesafesinin düşmesi dar kanalda ulaşımı tehlikeli kılar.

Ünite sonu — Soru 3

SORU 3

Süveyş Kanalı'nın kaza nedeniyle kapalı kalmasının bölgesel ve küresel etkileri neler olabilir?

Ünite sonu — Soru 3 — Örnek cevap

CEVAP

Süveyş Kanalı'nın kaza nedeniyle kapalı kalmasının bölgesel ve küresel etkileri neler olabilir?

Örnek cevap

- Bölgesel: Mısır'ın kanal geliri azalır — kanal Mısır'ın üçüncü büyük döviz kaynağıdır.
- Küresel: dünya ticaretinin yaklaşık %12'si aksar; ürünler gecikir, gemiler bekler ya da daha uzun yollara yönelir, taşıma maliyeti artar.

Ünite sonu — Soru 4

SORU 4

Yaşanan olay sonucunda ham petrol ve LNG sevkiyatında aksaklıklar yaşanmasının ekonomik, sosyal, politik etkileri neler olabilir?

Ünite sonu — Soru 4 — Örnek cevap

CEVAP

Yaşanan olay sonucunda ham petrol ve LNG sevkiyatında aksaklıklar yaşanmasının ekonomik, sosyal, politik etkileri neler olabilir?

Örnek cevap

- Ekonomik: enerji arzı gecikir, petrol ve doğal gaz fiyatları yükselebilir.
- Sosyal: fiyat artışı ulaşım, ısınma ve ürün fiyatlarına yansıyabilir.
- Politik: ülkeler enerji yollarının güvenliğine ve alternatif güzergâhlara daha çok önem verir.

Aral Gölü, 1989-2018

SORU 5-8

1989

2000

2006

2018

Aşağıda Aral Gölü'nde yaşanan ve büyük bir çevre felaketi olarak kayıtlara geçen değişime ait 1989-2018 yılları arasında çekilen uydu görüntüleri verilmiştir.

Ünite sonu — Soru 5

SORU 5

Uydu görüntülerindeki değişim dikkate alındığında Aral Gölü'nde nasıl bir çevre sorunu yaşandığı söylenebilir?

Ünite sonu — Soru 5 — Örnek cevap

CEVAP

Uydu görüntülerindeki değişim dikkate alındığında Aral Gölü'nde nasıl bir çevre sorunu yaşandığı söylenebilir?

Örnek cevap

- Göl yüzeyi yıllar içinde büyük ölçüde küçülmüş, kıyı çizgisi geri çekilmiş, göl parçalara ayrılmıştır.
- Kuruyan göl tabanı açığa çıkmış; çevre kuruma ve çölleşme sorunuyla karşı karşıyadır.

Ünite sonu — Soru 6

SORU 6

Aral Gölü’nde yaşanan sorundan doğrudan etkilenen ülkelerin hangileri olduğunu işaretleyiniz. ☐ Tacikistan ☐ Özbekistan ☐ Kazakistan ☐ Azerbaycan

Ünite sonu — Soru 6 — Örnek cevap

CEVAP

Aral Gölü’nde yaşanan sorundan doğrudan etkilenen ülkelerin hangileri olduğunu işaretleyiniz. ☐ Tacikistan ☐ Özbekistan ☐ Kazakistan ☐ Azerbaycan

Örnek cevap

Özbekistan ve Kazakistan — göl bu iki ülkenin sınırındadır.

- Tacikistan ve Azerbaycan'ın Aral Gölü'ne kıyısı yoktur (Azerbaycan Hazar Denizi kıyısındadır).

Ünite sonu — Soru 7

SORU 7

Aral Gölü'nde yaşanan sorunun ortaya çıkmasında etkili olan doğal ve beşerî faktörler neler olabilir? Açıklayınız.

Ünite sonu — Soru 7 — Örnek cevap

CEVAP

Aral Gölü'nde yaşanan sorunun ortaya çıkmasında etkili olan doğal ve beşerî faktörler neler olabilir? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Doğal: kurak iklim, yüksek buharlaşma, az yağış.
- Beşerî: gölü besleyen akarsuların (Amu Derya ve Siri Derya) sularının geniş tarım alanlarını sulamak için çekilmesi; göle ulaşan suyun azalması.
- Marmara Gölü'ne benzer: girdi azaldı, çıktı arttı.

Ünite sonu — Soru 8

SORU 8

Aral Gölü'nde yaşanan değişimin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri neler olabilir?

Ünite sonu — Soru 8 — Örnek cevap

CEVAP

Aral Gölü'nde yaşanan değişimin ekonomik, sosyal ve çevresel etkileri neler olabilir?

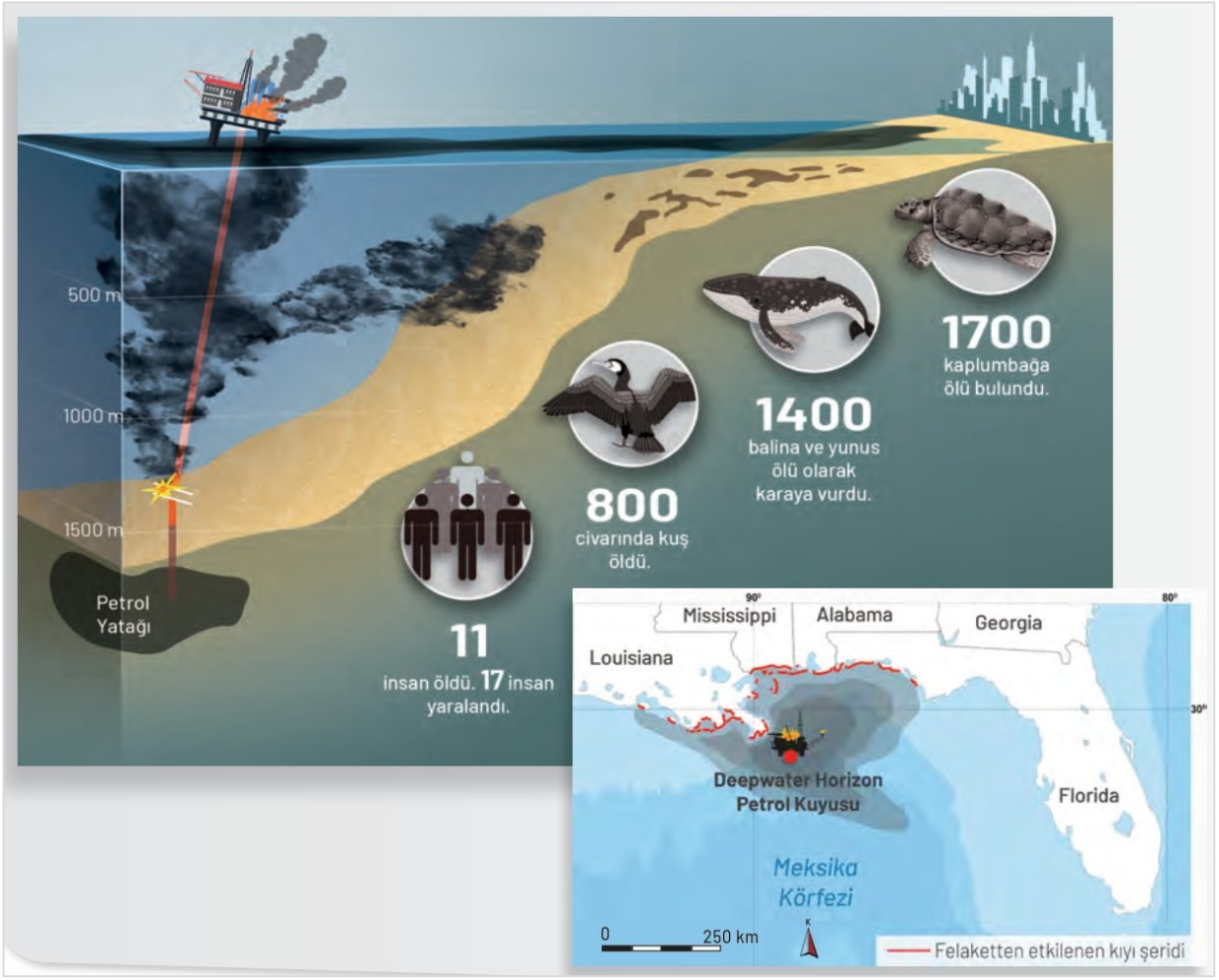
Örnek cevap

- Ekonomik: balıkçılık ve ona bağlı işler biter; kıyı yerleşmeleri gelir kaybeder.
- Sosyal: işsizlik ve göç; tuzlu toz ve kum fırtınaları sağlığı etkileyebilir.
- Çevresel: tuzlanma, çölleşme, biyoçeşitlilik kaybı.

Meksika Körfezi, 20 Nisan 2010

SORU 9-10

20 Nisan 2010 tarihinde Meksika Körfezi'nde bulunan Deepwater Horizon (Dipvotır Horizın) Dalgıç Sondaj Platformu'nda kaza sonucu bir patlama yaşanmıştır. Kaza sonucunda kuyudan sızan 49 milyon varil petrol, 149.000 km²lik alana yayılmıştır.

Ünite sonu — Soru 9

SORU 9

Petrol kuyusu felaketi, yaşandığı yerdeki beşerî ortamda ne tür etkiler ortaya çıkarmıştır? Açıklayınız.

Ünite sonu — Soru 9 — Örnek cevap

CEVAP

Petrol kuyusu felaketi, yaşandığı yerdeki beşerî ortamda ne tür etkiler ortaya çıkarmıştır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Can kaybı: 11 insan öldü, 17 insan yaralandı.
- Kıyıdaki balıkçılık ve turizm durdu; kıyı yerleşmelerinde gelir kaybı ve temizlik çalışmaları.
- Petrolün kıyıya ulaştığı Louisiana, Mississippi, Alabama ve Florida kıyıları etkilendi.

Ünite sonu — Soru 10

SORU 10

Yaşanan bu felaketin, kazadan etkilenen bölgedeki uzun vadeli ekonomik etkileri neler olabilir?

Ünite sonu — Soru 10 — Örnek cevap

CEVAP

Yaşanan bu felaketin, kazadan etkilenen bölgedeki uzun vadeli ekonomik etkileri neler olabilir?

Örnek cevap

- Deniz canlıları azaldığı için balıkçılık ve deniz ürünleri uzun yıllar zarar görür.
- Kirlenen kıyılar turist çekemez; turizm gelirleri düşer.
- Temizlik ve onarım masrafları artar; petrol aramalarına yeni kurallar ve maliyetler getirilir.

Daha fazla soru ve ünitenin özeti

ÜNİTE SONU

Coğrafi bakış = olaya “nerede, neden orada ve nasıl?” diye bakmak

Marmara Gölü

Konum → oluşum → katkı → değişim → etki

Makale

Konum ve ilişki · etki sorgulama · yazım ölçütleri

Daha fazlası

Kitaptaki karekod: daha fazla soru (okulda, etkileşimli tahtadan)

Kaynaklar ve Haklar

KAYNAKÇA

Ders kitabı. Coğrafya 10. Sınıf Ders Kitabı (Ortaöğretim), 2026-2027 baskısı. **Yazarlar:** Alper Soyatlar, Bülent Akça, Mehmet Ekici, Yıldıray Türkmen. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No 10141 · Ders Kitapları Dizisi No 2174 · ISBN 978-975-11-8921-9. Slaytlardaki “Kitap s. …” etiketleri bu baskının sayfalarıdır.

Öğretim programı ve etkinlikler. Coğrafya dersi öğretim programı (2026 nüshası): Talim ve Terbiye Kurulunun 23.05.2024 tarihli ve 20 sayılı kararıyla kabul edilen, 13.05.2026 tarihli ve 53 sayılı kararıyla güncellenen program.

Haklar ve lisans. Ders kitabından alınan metin, soru ve görsellerin hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir; eğitim ve öğretim amacıyla, kaynak gösterilerek alıntılanmıştır (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu md. 34). Sunumun tasarımı, ders akışı, etkinlik kurgusu, örnek cevaplar ve öğretmen notları okulapp.org'un özgün katkısıdır; yalnız bu katkılar CC BY 4.0 lisansıyla paylaşılır. Resmî bir Bakanlık materyali değildir.